

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання

ГРУПОВА ФОРМА РОБОТИ
НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У 6 КЛАСІ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконала: студентка 4 курсу 08-452 групи

Спеціальності 014.02 Середня освіта (мова і література англійська, німецька)

Освітньо-професійної програми «Середня освіта (Мова і література (англійська))»

Діденко Анастасія Михайлівна

Керівниця: кандидатка педагогічних наук,
доцентка Зуброва Ольга Андріївна

Рецензентка: кандидатка педагогічних наук,
доцентка, стейкхолдерка, учителька

Академічного ліцею ім. О. В. Мішукова

Кострубіна Ольга Валеріївна

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичний аспект використання групової форми роботи у навчанні англійської мови учнів основної школи	6
1.1. Особливості психологічно-педагогічної зумовленості групової форми роботи на уроках англійської мови	6
1.2. Види та принципи групової роботи	11
РОЗДІЛ 2. Особливості використання групової форми роботи на уроках англійської мови у 6 класі.....	21
2.1. Використання групової форми роботи в ході навчання учнів 6 класів рецептивних видів мовленнєвої діяльності.....	21
2.2. Вправи для навчання учнів 6 класів продуктивних видів мовленнєвої діяльності у межах групової роботи.....	28
ВИСНОВКИ	36
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	39

ВСТУП

Основне призначення іноземної мови як предметної області шкільного навчання базується на формуванні комунікативної компетентності, і групова форма роботи є одним з найбільш ефективних засобів її реалізації. Окрім цього, групова робота сприяє розвитку навичок у всіх чотирьох видах діяльності, підвищує відсоткову частку усної практики у структурі уроку, згладжує один з недоліків класноурочної системи – неможливість дати кожному учневі достатньо часу для мовленнєвої практики. Крім цього, групова форма роботи урізноманітнює хід уроку і сприяє мотивації.

Значне число сучасних педагогічних досліджень (М. Віноградова, В. Д'яченко, Х. Лійметс, І. Первін, Є. Полат, О. Уваров, Г. Цукерман, Г. Гудйонсен, Д. Данн, Т. Дігітц, А. Ленц, Е. Мейєр, Х. Розенбуш, Г. Херманн, І. Швердфегер) присвячено вивченню потенціалу групової навчальної роботи для розвитку особистості. Як організаційна форма навчання в системі «учень – учень» вона надає суттєві можливості для формування мотивації досягнень, що сприяє підвищенню самооцінки, розвитку вмінь працювати в групі, розв'язувати конфлікти і проблеми, відстоювати свою точку зору, програвати різні соціальні ролі, іншими словами, сприяє розвитку соціальної компетентності.

Актуальність теми дослідження зумовлена пошуком нових засобів навчання, які відповідали б потребам сучасного суспільства, формували б необхідні особистісні якості, компенсували недоліки класно-урочної системи. Необхідність розробки даної проблеми зумовлена необхідністю доповнення класно-урочної системи новими методами роботи, які змогли б підвищити ефективність роботи і відповідали б специфіці предмета «Іноземна (англійська) мова», що формується у поєднанні теоретичного і практичного

аспектів мови, збільшує час говоріння кожного учня на уроці та допомагає реалізувати індивідуальний підхід.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами.

Проблематика дослідження безпосередньо пов'язана із науково дослідною темою кафедри англійської мови та методики її викладання Херсонського державного університету «Пріоритетні тенденції розвитку методики викладання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах» Державний реєстраційний номер 0117u006791.

Метою роботи є дослідження особливостей застосування групової форми роботи на уроках англійської мови у 6 класі.

У процесі роботи необхідно вирішити такі **завдання**:

- узагальнити види групової роботи;
- визначити принципи формування груп;
- розробити систему вправ для навчання учнів 6 класів рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності у рамках групової роботи.

Об'єктом дослідження є освітній процес з англійської мови в основній школі.

Предметом дослідження є групова форма роботи у навчанні англійської мови учнів 6 класів.

Для вирішення поставлених завдань були використані такі **методи дослідження**: аналіз наукової літератури з психології, педагогіки і методики викладання іноземних мов з проблеми дослідження; аналіз навчально-програмної документації з навчання англійської мови та її інтегрування у навчальний процес; вивчення та аналіз вітчизняного і зарубіжного досвіду групового навчання; узагальнення і систематизація отриманих даних; педагогічне спостереження.

Практичне значення результатів дослідження полягає в можливості використання розробленої системи вправ у практичній діяльності вчителя англійської мови, а також при викладанні освітньої компоненти «Методика навчання іноземної мови» у ВНЗ, написанні кваліфікаційних і курсових робіт, при підготовці студентів до виробничої практики та їх ознайомлення із особливостями групової роботи у 6 класі.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ У НАВЧАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ

1. 1. Особливості психологічно-педагогічної зумовленості групової форми роботи на уроках англійської мови

Ефективність навчального процесу залежить від тих форм навчання, які вибирає вчитель. Форми навчання відповідають конкретним вимогам суспільства у певний момент, а тому вони повинні відповідати реальним цілям і задачам навчально-виховного процесу. Історії світової педагогічної думки і практиці навчання відомі різноманітні форми організації навчання. На цей час у методиці можна виділити такі форми навчання: індивідуальну, фронтальну і групову, кожна з них має свої переваги і недоліки, а при розумному їх поєднанні досягаються високі показники ефективності навчання.

У науковому доробку «Співпраця у навчанні» В. Д'яченко зазначає, що груповий спосіб навчання виник у XV – XVI ст., коли з'явилися протиріччя у системі індивідуального способу навчання, який не відповідав вимогам нового суспільства. Індивідуальний спосіб навчання втратив свою ефективність у зв'язку з ростом груп навчання. Групова форма організації навчання справила переворот у всьому навчально-виховному процесі, вона стала системоутворюючим компонентом. Однак слід відрізнити групову форму навчання від групового способу навчання. Групова форма організації навчання – це частина групового способу навчання, поряд з індивідуальною і фронтальною роботою, які разом складають цілісну єдність [10, с.102].

Форму навчання у XVI ст. П. Підкасистий називає «індивідуально груповою» [26, с. 209] у кінці XVI – XVII ст. виникає колективна форма навчання, тобто класно-урочна система, яка в тій чи іншій мірі включає в себе індивідуальну і групову роботу. Однак класно-урочна система має свої недоліки, у зв'язку з цим в історії педагогіки зустрічаються різні спроби урізноманітнити її. Так Л. Трамп намагався поєднати колективну форму навчання з груповою [27, с. 115]. На початку XX ст. науковці США Р. Джонсон і Д. Джонсон займаються розробкою технології навчання у співпраці в малих групах, а розвиток цієї технології продовжила Є. Полат [27].

На даний момент форма організації навчання набуває все більшої значущості у пошуку шляхів підвищення ефективності роботи учнів. Сучасне суспільство ставить все більш високі вимоги до випускників школи. У зв'язку з цим, в останні роки відбулися великі зміни в житті сучасної школи. Якісно новий зміст навчання школярів передбачає якісно нові форми засвоєння. Для розвитку необхідних сьогодні навичок і вмінь учнів багато методистів звертають більшу увагу на групову форму роботи. Вона гармонійно вписується в класно-урочну систему і доповнює її, пристосовуючи до сучасних вимог, виправляючи її деякі недоліки [10, с. 104].

Педагогічний словник дає таке визначення групового навчання і групової форми роботи: «Групове навчання – вид навчання, організований групою учнів, які обрали і (або) спільно створили одну програму навчання» [25, с. 73]. «Групова робота на уроці – форма організації навчально-пізнавальної діяльності на уроці, яка передбачає функціонування різних малих груп, що працюють як над загальними, так і над специфічними завданнями педагога» [25, с. 109].

Є. Пассов дає наступне визначення: «Група – це певна кількість учнів – від трьох до п'яти людей, тимчасово об'єднаних учителем або за власною

ініціативою з метою виконання навчального завдання, які мають спільну мету і функціональну структуру» [24, с.153].

Л. Гікал у статті «Групова робота як ефективна форма організації уроку» визначає групову форму роботи як «... таку форму організації діяльності, при якій на базі класу створюються невеликі робочі групи для спільного виконання навчального завдання» [8, с. 54].

Як ми бачимо, в усіх наведених визначеннях йдеться про те, що створюються невеликі групи учнів, об'єднані для виконання загального завдання.

Однак між груповою формою навчання і груповим способом навчання існує відмінність. Форма навчання утворюється видом спілкування. А організаційні форми навчання, в свою чергу, визначають спосіб навчання.

У сучасній педагогіці розвивальне навчання є одним з пріоритетних. Групова діяльність школярів є одним із ефективних шляхів реалізації, оскільки навчальна діяльність колективна по своїй природі і являє собою систему соціально організованих взаємодій, відносин, спілкування. Тому вона найбільш наближена до умов реального спілкування.

Крім цього, психологи довели що спільна діяльність у колективі самих учнів, учителів та школярів є вихідною формою індивідуальної навчальної діяльності, а рівноправна взаємодія з однолітками обумовлює оволодіння ними такими процесами, як формування мети, планування, контроль і оцінка, без яких неможливе навчання. Психологічні дослідження Д. Ельконіна, В. Давидова, В. Рубцова та інших довели ефективність використання групової форми організації роботи на уроці. Оскільки, таким чином, учень стає суб'єктом діяльності, він є активним ініціатором, а не просто пасивним виконавцем, він «залучений у реальну, близьку до життєвої ситуацію і дискусію» [9, с. 101].

Багатоканальне спілкування, у якому проходить робота у групі має форму навчання у «вільному розкритті» особистісних можливостей» [9, с. 92].

Найбільш повний набір ознак, властивих колективній навчальній діяльності, був дан С. Кукліною [16]. Вона називає такі ознаки: «Ставлення кожного учня до своєї справи як до загальної, вміння спільно діяти для досягнення спільної мети, взаємна підтримка і в той же час вимогливість один до одного, вміння критично і строго відноситися до себе, розцінювати свій особистий успіх чи невдачу з позиції загальної роботи, а також проявляти зацікавленість в її результатах». У своїй статті дослідниця виділяє три ланки навчальних дій по досягненню спільної мети: мотиваційно-орієнтовна, виконавча і взаємоконтроль за виконанням дій попереднього етапу і оцінку результатів спільного рішення навчальної завдання, а також внесок кожного школяра в успіх чи невдачу спільної роботи [16, с. 14].

Перераховані в другій і третій ланках дії разом із зазначеними вище ознаками роблять навчальну діяльність колективною, саме вони повинні моделюватися при її використанні у навчальному процесі. На думку М. Вінградової та І. Первіна, С.Кукліної, «групова форма навчальної діяльності найбільш повно реалізує вищевказані ознаки» [16, с. 13].

Відомо, що розумовий процес починається там, де виникає проблема, яка потребує вирішення. Слід зазначити, що основна мета використання групової роботи – розвиток мислення, формування рефлексії, чому сприяє групова робота, оскільки процес мислення пронизує групова взаємодія.

Психологи називають розвиток особистості «основною метою освіти». Ефективний розвиток особистості можливо тільки через активну діяльність, яка є специфічною формою активного ставлення до світу [20, с.24].

Багато методистів займалися вивченням групової форми роботи як засобу підвищення ефективності роботи на уроці, як одним із способів реалізації особистісно-орієнтованого підходу. Форма організації роботи на

уроці завжди хвилювала педагогів, адже від їх вибору залежить ефективність навчання.

Є. Пассов також вказує на те, що групова робота дає дуже багато і може бути вельми корисною на уроці іноземної мови:

1. Вона розвиває здатність до спілкування, до особливої форми: групове спілкування – одна з найбільш адекватних форм роботи.
2. Зміцнює міжособистісні відносини, вчить краще розуміти один одного, тобто сприяє процесу колективного згуртування.
3. Вчить об'єктивно оцінювати не тільки інших, але і самого себе.
4. Забезпечує обмін знаннями, кращі умови для розвитку мовленнєвих умінь і швидшу допомогу, ніж при колективній роботі.
5. Сприяє зростанню мотивації до навчання.
6. Підвищує статус популярності і діловий статус учня у колективі.
7. Різноманітний урок [24, с.155].

Описуючи груповий метод роботи, П. Підкасистий зазначає: «При груповій роботі школярі засвоюють елементи організаційної діяльності лідера, співробітника, підлеглого, формують досвід вступу до контактів з навколишнім середовищем дорослих – в природні ділові, виробничі і соціальні відносини, адаптуються до виробничого, життєвого ритму. Велику роль виконують організаційні форми навчання і у вихованні учнів, де головним виступає характер самоврядування особистістю» [26, с.318].

Зараз групова робота на уроці іноземної мови застосовується головним чином на заключних етапах роботи над розмовною темою, однак, протягом усього навчального процесу вона використовується досить рідко. При використанні групової форми роботи учні отримують можливість багаторазового включення мовного матеріалу у свої висловлювання, трансформації та комбінування його з раніше засвоєним в різноманітних ситуаціях спілкування. Також збільшуються швидкість і інтенсивність

придбання іншомовного мовного досвіду, впевненість і безпомилковість виконання мовних дій. Коли є зацікавленість у загальному успіху, то учні підтримують один одного, виправляють помилки, навіть без спеціальних вказівок. Учні проявляють мовну самостійність.

Групова форма роботи також сприяє розширенню кругозору учнів, оскільки для повноцінної роботи у групах необхідна інтеграція різних видів дії, сфер знання. Ефективність навчання стосується не тільки академічних успіхів учнів, їх інтелектуального розвитку, а й морального [40, с. 127]. На вищому щаблі розвитку групових умінь спостерігається таке явище, як внутріньогрупова ідентифікація, яка є особливим характером мотивації вчинків, коли учень ставиться до інших членів групи як до самого себе. Нормою таких взаємин стають гуманність і взаємопоміч [40, с. 133].

Таким чином, групова форма роботи у повній мірі відповідає специфіці шкільного предмета «Іноземна мова», надаючи кожному учневі максимум можливості мовної практики, не дивлячись на обмеження у часі в класно-урочної системи. У нашому дослідженні ми спираємось на визначення Є. Пассова та Л. Гікал, де групова форма визначається як «ефективна форма організації уроку, яка складається з груп учнів для вирішення педагогічного завдання» [24, с. 156].

1.2. Види та принципи групової роботи

Групова форма роботи є досить цікавою, оскільки існує безліч способів її організації. Однією з форм організації групової роботи є навчання у співпраці. Воно було розроблено трьома групами американських педагогів з університету Дж. Хопкінса (Р. Славін), університету штату Міннесота (Р. Джонсон і Д. Джонсон), групою Дж. Аронсона, університет штату Каліфорнія, а також групою Ш. Шаран з Тель-Авівського університету, Ізраїль. Навчання у співпраці націлене на формування певних навичок, умінь,

засвоєння понять, академічних знань, передбачених програмою. Цей метод дозволяє всім учням зрозуміти матеріал і засвоїти знання. Групи формують з «сильних», «слабких» і середніх учнів. Кожен учень зацікавлений у виконанні завдання, розумінні матеріалу. Тому «сильні» пояснюють «слабким» матеріал, і «слабкі» учні, в свою чергу, зацікавлені в його засвоєнні. Учитель може попросити будь-якого учня презентувати результати роботи. Є. Полат пише, що в світовій педагогіці навчання у співпраці розглядається як найбільш успішна альтернатива традиційним методам. Рівень знань учнів та ефективність роботи підвищуються – на кожного учня виділяється 10-15 хвилин усної практики [27, с.24].

Існують різні варіанти навчання у співпраці.

Один з них – це *Student Team Learning (STL)*, навчання в команді).

Розробкою цього варіанту навчання займалися вчені університету Дж. Хопкінса. Він є основою і відправною точкою для всіх інших різновидів навчання у співпраці.

Суть методу *STL* полягає у формуванні групових цілей. Він передбачає самостійну роботу кожного учасника групи, яка повинна бути поєднана з постійною взаємодією між усіма учасниками. Особлива увага приділяється успіху всієї групи. Учні разом пізнають, вивчають. Кожен член групи повинен оволодіти необхідними знаннями, сформувати потрібні навички. *STL* зводиться до трьох принципів:

- «нагороди»;
- індивідуальна (персональна) відповідальність кожного учня;
- кожен учень має рівні можливості в досягненні успіху [35, с.29].

Суть даного принципу полягає в тому, що навіть слабкий учень може приносити бали своїй групі і впливати на її успіх шляхом поліпшення своїх власних результатів. Вченими з університету Дж. Хопкінса було розроблено чотири варіанти навчання *STL*:

– Командно-ігрова діяльність – ця форма групової роботи відрізняється від попередньої тим, що після групової роботи вчитель пропонує не індивідуальне тестування, а щотижневий змагальний турнір між командами.

– Навчання у співпраці читання і складання творів (*CIRC*) Більше підходить для початкової школи. У групах учні читають і складають твори [40, с.30].

У 1978р. Еліот Арнсон розробив новий підхід в навчанні у співробітництві, який отримав назву *Jigsaw* (ажурна пила). Цей метод часто називають просто «пила», оскільки кожен учень володіє тільки частиною інформації, і учні передають її один одному.

Р. Славін розробив модифікацію цього методу і назвав «Пи́ла-2», в якому він передбачав роботу учнів в групах по 4–5 чоловік. У цьому випадку вся група працює над одним і тим же матеріалом. Однак, кожен член групи отримує одну тему для ретельного вивчення.

В університеті штату Міннесота був розроблений ще один варіант методу навчання у співпраці під назвою «Навчаймося разом». Даний метод розробили Д.Джонсон і Р. Джонсон. Його суть полягає в тому, що вчитель розбиває клас на різномірні за рівнем навченості групи, які складаються з 3-5 учнів. Кожній групі дається одне завдання, яке є підзавданням великої теми. Суть роботи у співпраці полягає в тому, щоб учень сам захотів набути знань. Тому проблема мотивації не менш важлива, ніж спосіб організації [40, с. 31].

С. Кукліна у своєму науковому дослідженні виділяє цілу низку різних видів групової роботи:

Структура *Same-Different*. Учитель ставить перед учнями мовленнєву імітаційну ситуацію і каже речення. Учитель називає групу, і учні всі разом відповідають чи підходить таке речення до мовної ситуації.

Структура *Think-Pair-Square-Share*. У даній структурі вчитель пропонує ситуацію або мовленнєве завдання трансформаційного або репродуктивного характеру і каже речення. Учні в групі обговорюють відповідь, яку обмірковують спочатку індивідуально, потім – в парах, а після – в групах. Один учень озвучує відповідь.

Структура *Numbered Heads Together*. Учитель дає кожному члену групи номер. Потім він називає ситуацію і ставить питання. Члени груп готують спільну відповідь. Учитель називає номер групи. Відповідає учень з відповідним номером.

Структури *Fact Guess the Fib*. Учитель пропонує мовленнєве завдання підставного або репродуктивного характеру. При вирішенні завдання кожен з членів вимовляє речення, якщо воно відповідає дійсності, його повторюють.

Структури *Three-Step Interview* і *Outside-Inside Circle*. Вчитель ставить мовленнєве завдання репродуктивного або трансформаційного характеру. Дана структура призначена для відпрацювання питань і проводиться у формі інтерв'ю. Учні перший і третій беруть інтерв'ю у другого і четвертого, потім міняються ролями. Утворюються нові пари.

Структура *Outside-Inside Circle*. Учитель ставить завдання комбінованого характеру, яке пропонує комбінування раннє відпрацьованого матеріалу з новим. Учні двох груп утворюють два кола (один всередині іншого) і повертаються обличчям один до одного. Учні задають питання, намагаючись запам'ятати відповіді, а потім міняються партнерами.

Структура *Pairs Check*. Дану структуру зазвичай застосовують як засіб контролю розуміння граматичного матеріалу. Учитель знайомить дітей з правилом і просить їх використовувати його при виконанні вправ. Перший і третій учні виконують перше речення вправи, другий і четвертий контролюють правильність виконання. Потім пари міняються місцями. Таким чином, група виконує вправу до кінця.

Вищевказані різновиди групової роботи можуть використовуватися у різному поєднанні на різних ступенях навчання [16, с.15].

Організувати групову роботу можна за допомогою особливої організації діяльності учнів. Н. Тупіцина у своїй статті «Технологія організації групової роботи» виділяє такі види організації діяльності:

Buzz Groups. У малих групах обговорюється проблема протягом декількох секунд, потім вона обговорюється в класі, група приймає рішення.

Hearing. Група «експертів» обговорює дану їм проблему, в цей час інші її уважно слухають, а потім вони самі починають обговорення у своїй групі за цією проблемою.

Fishbowl. Всі учасники обговорення сідають в коло. Кілька учнів сідають в центрі кола. Ці учні заздалегідь підготували свою думку про проблему. Члени зовнішнього кола слухають обговорення учнів внутрішнього кола і вступають в обговорення.

Network. Учні діляться на групи по 5 -10 чоловік. Кожній групі вчитель видає клубок ниток. Під час обговорення людина, що каже, тримає клубок і висловлює свою думку, потім передає клубок наступному учаснику, не відпускаючи при цьому нитку. По довжині нитки можна судити про те, яка група працювала активніше.

Star. Кілька малих груп шукають спільне рішення проблеми. Для цього кожна група вибирає мовця, який обговорюватиме проблему в інших групах, потім повертається у свою групу, де учасники шукають спільне рішення [32, с .29].

Одним з видів групової роботи є **метод проектів**. В освітній системі він використовується з 1920-х років. Проектна методика була запропонована американськими педагогами і філософами Д. Дьюї, В. Кілпатрік і

Е. Коллінссом. У 20-ті роки цим методом, паралельно з американськими вченими, зацікавилися такі радянські педагоги як В. Ігнатов, В. Шульнін, С. Шацький, Є. Полат [9, с.73].

У педагогічному словнику дається таке визначення: метод проектів – це система навчання, в якій знання та вміння учні набувають у процесі планування та виконання поступово ускладнюються практичні завдання – проекти [39]. Дж. Дьюї, засновник методу, говорить про те, що це має бути навчання на активній основі, через доцільну діяльність учня, що поєднується з його особистими інтересами [38]. Таким чином, проектна методика поєднує в собі теоретичні та практичні знання з різних галузей.

Зміст методики, вдосконаленою Є. Полат, полягає у тому, що учням дається конкретна проблема, вирішення якої вони повинні знайти, і результат цього рішення повинен бути оформлений матеріально, наприклад, у вигляді презентації, журналу. Проект буде максимально творчим, якщо він виконується в групах. Кількість осіб у групі може становити від 3 до 6. Склад учнів підбирається в залежності від цілей проекту [27, с.41].

Складання проекту в групі є досить складним завданням і вимагає певних умінь і навичок, які можуть бути розвинені під час роботи у співпраці. Метод проектів вчить застосовувати свої знання, творчо підходити до вирішення проблеми, орієнтуватися в інформаційному просторі, аналізувати інформацію, виділяти головне, критично мислити, підвищує мотивацію.

Саме на уроках іноземної мови даний метод сприяє інтеграції чотирьох видів мовленнєвої діяльності. При навчанні іноземної мови метод проектів сприяє формуванню комунікативної компетентності, країнознавчої та лінгвістичної компетентності [1, с. 94]. Формування комунікативної компетентності реалізується також в заключній промові щодо захисту власного проекту. Досвід вчителів і дослідження в даній області показують, що застосування методу на уроках іноземної мови підвищує показники

успішності, розуміння матеріалу, інтерес до предмету і ефективність навчання [1, с. 95]. При цьому реалізуються принципи індивідуального підходу до навчання.

Застосування певного методу роботи в групах залежить від віку учнів. Групова робота на уроках дуже приваблює молодших школярів. На початковому етапі доцільно використовувати такі форми групової роботи як рольова гра і драматизація. Але і до таких форм групової роботи молодших школярів потрібно ретельно підготувати. Учнів потрібно навчити працювати у колективі, допомагати один одному, а не змагатися.

На старшому етапі можуть використовуватися дискусійні форми спілкування, які полягають в обговоренні питань, прийнятті рішень поставлених проблем. Це можуть бути дискусії, дебати, проекти [18, с. 109].

Теоретичні роботи таких психолінгвістів і соціолінгвістів як G. Kaspar, T. Carlson, K. Allwright, багатьох методистів, а також аналіз практичного досвіду навчання дозволили систематизувати способи і прийоми навчання групового спілкування на уроках іноземної мови.

Організацію групового спілкування необхідно починати з формування мовних груп. Як показали численні дослідження психологів, оптимальний склад групи – чотири - п'ять чоловік. Залежно від характеру завдання склад мовної групи може змінюватися. Згідно цілей формується склад, він може бути однорідним і різнорідним. Склад груп повинен бути різнорідним, щоб в кожній групі були свої консультанти, здатні взяти ініціативу в мовленнєвій взаємодії і надати посильну допомогу сором'язливим або відстаючим учням цієї групи [35, с. 42].

Є. Пассов пише, що для успішної роботи мовної групи перш за все потрібно підібрати її склад за наступними критеріями: рівень навченості, навчальні інтереси, позанавчальні інтереси, позанавчальні заняття (спільність контексту діяльності), особистий досвід, комунікабельність, число виборів

(кількість учнів бажаючих спілкуватися з даними учнем), вміння виконувати відповідне завдання, працездатність, емоційність [24, с.153].

За цими критеріями створюються однорідні й різнорідні групи, в залежності від завдання і цілей роботи. Склад групи може бути непостійним, і змінюватися навіть на одному уроці для виконання різних завдань.

Є. Пассов зазначає що, коли вчитель ставить за мету допомогти слабким учням, то він утворює різнорідні групи, в які можуть входити кілька слабких учнів, щоб вони менше соромилися свого незнання [24, с. 161].

Можливо, створення мовних груп на тривалий час за умови їх успішної роботи, створення мовних груп зі слабо підготовлених учнів родиться для того, щоб вони займалися за своїм планом, поступово виходили на клас з результатами своєї роботи і таким чином стверджували себе в класі й у власних очах.

Діяльність групи буде успішна тільки при оптимальному розподілі функцій, а це залежить від лідера і консультанта. Лідерство буває інструментальним (лідер призначений) і експресивним. Група максимально ефективна, коли обидві лідерські ролі реалізуються однією людиною. При призначенні лідера необхідно враховувати дві функціональні структури групи.

Мовна група (як її називав Є. Пассов) – це обов'язкова проміжна ланка між парним і колективним спілкуванням. У порівнянні з парним спілкуванням тут потрібно більше уваги, і врахування стратегії не одного, а декількох співрозмовників і відносин між ними [24, с.154].

Якщо вчитель планує організувати одну проблему для обговорення для всіх груп, мету завдання можна повідомити після організації груп. Якщо планується обговорювати різні проблеми, завдання необхідно оголошувати до організації груп. Тоді ті учні, яких цікавить одна тема, матимуть можливість об'єднатися.

Групова діяльність учнів на уроці складається з таких етапів:

1. Попередня підготовка учнів до виконання групового завдання, постановка навчальних завдань, короткий інструктаж вчителя.
2. Обговорення та складання плану виконання навчального завдання у групі, визначення способів його вирішення (орієнтовна діяльність), розподіл обов'язків.
3. Робота з виконанням навчального завдання.
4. Спостереження вчителя і коригування роботи групи і окремих учнів.
5. Взаємна перевірка і контроль за виконанням завдання в групі.
6. Повідомлення учнів за викликом вчителя про отримані результати, загальна дискусія у класі під керівництвом учителя, доповнення та виправлення, додаткова інформація педагога і формулювання остаточних висновків.
7. Індивідуальна оцінка роботи груп і класу в цілому [24, с.157].

У статті Н. Тупіциної вказані основні 6 способів формування груп на уроці: за вибором педагога (він сам розподіляє учнів в міні-групи), за бажанням учнів, за наявністю лідерів (лідери вибирають склад своїх груп), за певною ознакою, за стилем інтелектуальної діяльності (ерудит, критик, скептик, генератор ідей, аутсайдер), випадковим чином (жеребкування) [32, с.73].

Крім розподілу учнів по групах необхідно щоб учитель чітко сформулював завдання для кожної групи, план і етапи роботи. Атмосфера в групі повинна бути позитивною, не повинно бути антипатії між учасниками групи, групова робота не повинна займати весь урок [40, с. 20].

Таким чином, існують різні види групової роботи, які формують усі види мовленнєвої діяльності: навчання у співпраці, структури: *SameDifferent*, *Think-Pair-Square-Share*, *Numbered Heads Together*, *Fact i Guess the Fib*, *Three-Step Interview i Outside-Inside Circle*, *Outside-Inside Circle*, *Pairs Check*, *Buzz*

Groups, Hearing, Network, Star, метод проектів. Учитель має можливість вибрати вид групової роботи відповідно до навичок, які необхідно сформувати: говоріння, читання, аудіювання та письма. Слід зазначити, що існують певні принципи формування груп і принципи їх роботи, які необхідно враховувати при використанні групової форми роботи: оптимальний склад групи, характер завдань, рівень навченості, навчальні інтереси, позанавчальні інтереси, особистий досвід, комунікабельність, вміння виконувати відповідне завдання, працездатність, емоційність.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ГРУПОВОЇ ФОРМИ РОБОТИ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У 6 КЛАСІ

2. 1. Використання групової форми роботи в ході навчання

учнів 6 класів рецептивних видів мовленнєвої діяльності

Нами розроблено систему вправ на формування навичок комунікативної компетенції, які є необхідними для подальшого розвитку і вдосконалення мовленнєвих навичок.

Вправи при роботі з аудіотекстом можна розділити на такі групи:

- претекстові;
- вправи, які виконуються під час прослуховування;
- післятекстові вправи [2, с.123].

Представимо розроблені вправи :

Вправа 1: «Inspectors»

Мета: формування навичок монологічного мовлення з теми «Food».

Тип: комунікативна , рецептивна вправа.

Teacher: Today we will repeat a previous theme «Food». I divide you into groups, where each has its own category: «Vegetables», «Dairy», «Meat», «Fruit», «Drinks». You are going to listen a dialogue about visiting a restaurant. If you hear a word, which belongs to your category – write down into your card. In the end one representative of your group will read all the words from a group category aloud. Other groups will check and if they hear a wrong word you may correct them.

Основний етап складається безпосередньо з роботи над аудіоматеріалом, де учні у групах виконують розподіл за категоріями.

Текст має таку структуру:

*Jim: Honey, I am on my way to the mall, but I've lost a shopping-list you gave me. Do you remember the products I have to buy? I remember only one bottle of **milk**, kilo of **potatoes** and **carrots**.*

*Ann: Ok, Jim, but it wasn't a bottle of milk, it was a bottle of **yoghurt**. As for bottles – don't forget to buy a bottle of **mineral water**, and **Cola** for kids. Or no! It is better to find a **mango juice**.*

Jim: Anything else, dear?

*Ann: It will be a Mexican evening, I will cook a spicy food, I have already got some **garlic**, but I don't have any **chilly pepper** and **tomatoes**. One kilo of **aubergines** and **two avocados** will be enough. We also have some **cheese**, but buy also **butter**, **chicken**, **sour cream**, **apples**, **grapes**, **cottage cheese**, **onion**, **pork**, a **veal liver**, **mango**, **watermelon**, **lemon**, **beetroot**, **cabbage**, a bottle of **wine** and **strawberries**.*

Jim: Is that all? And how should I carry that all?

*Ann: You have a car! Charles will come to us, so buy a **turkey**, some **cucumbers** and **oranges** – he adores that.*

Jim: OK, I wish I've lost my wallet, not a shopping-list.

Ann: Whaaaat?

Jim: Bye! Love you!

На заключному етапі вчитель перевіряє групи та вилучає помилки при виконанні завдання. До прикладу:

T.: Now, I want someone from group «Vegetables» read to other groups their list of products that belong to their category.

Boris: We were listening to the dialogue and we've heard those words: potatoes, carrots, garlic, chilly pepper, tomatoes, aubergines, avocado, onion, cabbage, cucumbers, and beetroot.

T.: Thank you, Boris. Are all the groups agree with this list?

Erika: No, our group thinks that avocado is a fruit.

T.: *Thank you, you are right. Now let's check a representative from a group «Dairy».*

Vika: *We've heard following words: cheese, milk, yoghurt, butter, sour cream, cottage cheese.*

T.: *Is that right? And do Ann and Jim have to buy milk?*

Sasha: *Everything is right. And they don't have to buy milk. T.:*
Correct! Let's move to the «Meat» products.

Alina: *There were: turkey, chicken, pork, a veal liver. T.:*
Do all the groups agree?

Goups: *Yes.*

T.:*The next group we will check is «Fruit».*

Ihor:*We've heard: apples, grapes, mango, watermelon, lemon, strawberries, and oranges.*

T.: *Yes. Everything is right. And the last group – «Drinks».*

Vera: *We've heard following words: bottle of milk, mineral water, Cola, a mango juice, wine. We know that "bottle of milk" is a dairy product, but as far as you may drink it, we agreed that it also belongs to our group T.:*
Good for you, thank you, all the groups.

У такий спосіб, учні в групах удосконалюють навички з аудіювання, активно повторюючи та актуалізуючи лексичний матеріал та залучаючи його до практичного застосування.

Вправа 2: «Listen and Draw»

Мета: формування комунікативних навичок з теми «*Appearance*».

Тип: комунікативна, творча, рецептивна вправа.

До прикладу, кожному учневі дається тільки одне речення для прослуховування типу «*He has got a big square face*», «*His hair is short and spiky*», «*His mouth is delicate and his nose is small*», «*He has bushy eyebrows and a shaggy beard*».

Першому учневі у групі дається чистий аркуш, він починає з форми обличчя (a big square face), прослуховує речення, швидко малює і передає наступному у групі.

Вправа3: «First Hear – Then Do»

Мета: закріплення та активізація лексики з теми «*Verbs of Action*».

Тип: комунікативна, творча, рецептивна вправа.

Вмикається запис на вивчення або закріплення теми «*Verbs of Action*» : «*Wink your left eye / Raise your left hand and wave / Squat down and jump / Stand and straighten your arms in front of you*» і учні у групах повторюють, що чують. Таку вправу можна використовувати кожного разу, замість фізичної розминки.

Вправи у читанні носять комунікативний характер у тому випадку, якщо вони забезпечують активне ставлення учнів до обраного тексту, тобто виконуються в зв'язку з певним психологічним завданням.

До підготовчого етапу роботи із текстом у групах належать настановні запитання типу: *1. Find and underline words that are used in Present Simple with one line, and those that are in Present Continuous – with two. 2. Write down the words, that belong to the description of a human character. 3. Look at the headline of the text and guess what is it about? 4. Have you ever been in trouble? What are the ways of solving it? Read and find out, how the main hero usually deals with problems [22].*

Вправа 4: «Jigsaw Puzzle»

Мета: формування зв'язного монологічного мовлення, розвиток навичок читання.

Тип: комунікативна, рецептивна вправа.

1. But after few days of taking pills and medicine he got well. 2. He couldn't go to school, because his high temperature. 3. He has got running nose and a

terrible headache, that's why his mother called a doctor. 4. School is waiting for him with open arms. 5. Samuel has got a problem.

Учні не тільки знаходять правильний порядок (5-2-3-1-4) через встановлення причиннонаслідкового зв'язку, але і відтворюють кінцевий результат у формі переказу, що є переходом від рецептивного до продуктивного виду мовленнєвої діяльності.

Вправа 5: «Hidden Letters»

Мета: закріплення та активізація лексики з теми «*Means of Transport*».

Тип: комунікативна, творча, рецептивна вправа.

T.: I divide you into small groups. In the groups you have to find the omitted words, all the words belong to the category "Transport". The first group that finishes earlier – wins. Good luck everyone!

Основний етап складається з заповнення місць-п'ям необхідними словами категорії «Транспорт», як от:

Planning a Trip

The Smiths have decided to visit their aunt Emily who lives in Liverpool during their summer holidays. Now they are discussing how to get there. «I think we can go there by ●●●●●», says Mr. ●●●●● we'll Smith. «When we go by have speed and comfort. We can see ●●●●● a lot of things from a ●●●●●. It is hot window, can't we?». In summer Alison doesn't like to travel by ●●●●● on a ●●●●●. «For me», she says «there is nothing like travelling by ». It's the fastest way of travelling. We can have an enjoyable time in comfortable armchairs. We can read or sleep during the journey. «But ●●●●● don't fly in bad weather», says Mike. «And besides it is very expensive to travel by

● . *Let's go to Liverpool by ●* . *But Mrs Smith doesn't like the idea, she feels bad on a water. «We'll go to Liverpool by ●. It will be a cheap and comfortable family-road journey».*

Учні у групах відтворюють текст, ставляючи необхідну лексику і на заключному етапі вчитель перевіряє якість виконання завдання:

T.: *Now, you we'll read whole the text. And if oher groups disagree – raise you hands.*

Group A:

The Smiths have decided to visit their aunt Emily who lives in Liverpool during their summer holidays. Now they are discussing how to get there. «I think we can go there by train», says Mr. Smith. «When we go by train we'll have speed and comfort. We can see a lot of things from a train window, can't we?».

In summer Alison doesn't like to travel by train . It is hot on a train. «For me», she says «there is nothing like travelling by plane». It's the fastest way of travelling. We can have an enjoyable time in comfortable armchairs. We can read or sleep during the journey. «But planes don't fly in bad weather», says Mike. «And besides it is very expensive to travel by plane. Let's go to Liverpool by ship». But Mrs Smith doesn't like the idea, she feels bad on a water. «We'll go to Liverpool by car. It will be a cheap and comfortable family-road journey».

T.: *Thank you for being so attentive, thanks to other groups, that correct the worng variants.*

Вправа 6: «Find the Difference»

Мета: закріплення та активізація лексики з теми «Appearance».

Тип: комунікативна , рецептивна вправа.

Team A: Peter is a schoolboy .He is fourteen. He lives with his parents not far from the school.

*He has a lot of hobbies: he likes to play the computer, to read detective stories, to collect **butterflies**. He likes animals, especially **cats**. He has got a cat Lastik at home. Peter has short, light hair and **grey** eyes. He is **quite short** and rather thin. He always manages to be cheerful, **energetic**, full of life and energy. He is helpful and honest. Peter is very **popular**. He is a helpful person and every time he tries to do his best to help somebody when he has problems. Peter is very attentive to his parents.*

*Team B: **Patrick** is a schoolboy .He is **sixteen**. He lives with **his grandparents** not far from the school.*

*He has a lot of hobbies: he likes to play the computer, to read detective stories, to collect **coins**. He likes animals, especially **dogs**. He has got a dog Lastik at home. Patrick has short, light hair and **blue** eyes. He is **tall** and rather thin. He always manages to be cheerful, **calm**, full of life and energy. He is helpful and honest. Patrick is very **humble**. He is a helpful person and every time he tries to do his best to help somebody when he has problems. Patrick is very attentive to his parents.*

*Team C: **Paul** is a schoolboy .He is **twelve** . He lives with **his brother** not far from the school.*

*He has a lot of hobbies: he likes to play the computer, to read detective stories, to collect **cars** . He likes animals, especially **parrots**. He has got a parrot Lastik at home. Paul has short, light hair and **green** eyes. He is **quite tall** and rather thin. He always manages to be cheerful, **bored**, full of life and energy. He is helpful and honest. Paul is very **lonely**. He is a helpful person and every time he tries to do his best to help somebody when he has problems. Paul is very attentive to his parents.*

Отже, запропоновані нами групові вправи рецептивних видів мовленнєвої діяльності зорієнтовані на розвиток навичок з аудіювання та читання, і охоплюють тематичний блок предмету «Англійська мова у 6 класі». До

складу тем, за якими були розроблені вправи, входять: «*Food and Products*», «*Means of Transport*», «*Appearance*», «Часи групи *Simple, Continious* та *Present Perfect*». Більшість вправ має ігровий характер, який дозволяє зняти напругу та зменшити втомлюваність. Групові завдання при цьому дозволяють продуктивно опрацювати матеріал, зберегти час та збільшити обсяг матеріалу, що вивчається. Запропоновані нами вправи дозволяють розвивати творчий підхід до вивчення матеріалу із залученням відео та аудіо-матеріалу.

Вправи з аудіювання вдосконалюють навички швидкого реагування, розпізнавання та запам'ятовування. Система вправ з читання покращує швидкість техніки читання та процес запам'ятовування великого обсягу інформації, корегування помилок.

2.2. Вправи для навчання учнів 6 класів продуктивних видів мовленнєвої діяльності у межах групової роботи

Нами розроблено систему вправ для навчання учнів 6 класів продуктивних видів мовленнєвої діяльності зорієнтовану на розвиток навичок з письма та говоріння.

Урізноманітнити процес говоріння та письма можна за допомогою таких вправ :

Вправа 1 : «*Spot the lie*»

Мета: активізація використання складнопідрядних речень з підрядними причини та узгодження часів групи *Simple*.

Тип : комунікативна, творча, продуктивна вправа.

Team A: We all like to make videos in Tik-Tok / We all don't go to bed until it's 11 p.m./ We all were not ready for the test in Geography yesterday/ We all don't like modern rap songs.

Team B: «We don't think that a statement about test in Geography is true, while we didn't have that subject yesterday».

За допомогою такої форми роботи, ніхто з учнів не залишиться осторонь, адже кожен бере відповідальність хоча б за одне ствердження або роз'яснення.

Вправа 2: «Guess the job»

Мета: закріплення та активізація лексики з теми «*Occupations*».

Тип: комунікативна, творча, продуктивна вправа.

Team A :Have you ever worked with building materials?

Team B: No, I have not.

Team C :Have you ever worked physically?

Team B: No, I have not.

Team A :Have you ever worked with other people?

Team B: Yes, I have .

Team A :Have you ever taught children something ?

Team B: Yes, I have .

Або вивчаючи ту саму тему «*Occupations*», учні по черзі можуть перелічувати функції цієї професії, повторюючи вже вивчену тему *Present Simple* чи *Past Simple*:

Team A : I don't work outdoors. I help people. I have to know Latin. I gave the oath to help other people. Sometimes I use tools in my work. I wear a white uniform. Sometimes I have to work at night. I work in hospital.

Team B: Doctor.

Вправа 3: «Likes and dislikes»

Мета: актуалізація знань з лексичних тем «*Appearance*», «*Character*» та граматичної теми «*Present Simple*».

Тип: комунікативна, творча, продуктивна вправа.

Вчитель знаходить коротке відео на Youtube, де користувачі розповідають про себе, робить скріншот з відео і показує групі у класі.

Team A : He likes to wear 38 glasses. He has a lot of freckles. He is more than 20 years old. He likes to play video games or work with a computer. He is quite smart guy. He works in IT. He doesn't like to shave.

Вправа 4 : «Looking for a flatmate»

Мета: активізація формування складнопідрядних речень із використанням *Present Continuous* та *Future Simple*.

Тип: комунікативна, творча, продуктивна вправа.

Завданням для групи є переманити до своєї команди якомога більше учасників з іншої групи, використовуючи конструкцію «*we are looking for a flatmate, who...*».

Team A: We are looking for a flatmate, who will eat the cookies we bake. We are looking for a flatmate, who will go with us to the cinema tomorrow.

Team B: We are looking for a flatmate, who will get anything he or she asks for.

Вправа 5: «Regular events»

Мета: формування навичок діалогічного мовлення, актуалізація лексичного та граматичного матеріалу .

Тип: комунікативна, творча, продуктивна вправа.

Учні 6 класу поділяються на групи, яким видаються шаблони-ствердження типу: *gotoschool, visit grandparents, skip lessons, getangry, combahair, do the chores, eat pizza, go shopping, hang out with friends, attend extra classes*, тощо. Потім учні у групах, використовуючи слова частотності (*always, sometimes, never, often, seldom, rarely, twiceaweek*), мають по черзі розповісти як часто вони разом роблять ці речі.

A: How often do you attend extra classes?

B: Once in two weeks. And how often do you attend extra classes?

A: Every Friday.

B: *Oh, you attend extra classes more often.*

Вправа 6: «Hot Seat»

Мета: закріплення знань лексичного матеріалу з теми «*Food and Places for Eating*».

Тип: комунікативна, творча, продуктивна вправа.

T.: *I propose one member of your group to come up to me, and sit backwards to the blackboard. Then I will open the list of words, which you have to explain without naming them. Words for every group will differ; the amount of them is equal for every team. The group, that was the fastest – wins. Do you have any questions?*

Groups: *No!*

T.: *So let's start! I wish you all good luck!*

На основному етапі групи пояснюють слова вивченої лексики через їх семантичне значення, як от:

1st word on the blackboard – MILK

Vika: Ok, the first word belongs to the diary products.

Pavel: Yes, and this product is a component of chocolate for kids.

Nika: We even have this word in the name of our Galaxy, where the second word is Way.

Lisa: You may drink eat and it's white.

Sasha: Ok, I got it. I think that it is MILK.

Group: Yeah, listen to the explanation of another word.

2nd word on the blackboard – FASTFOOD

Vika: It is a place where you can eat, like in McDonald's.

Pavel: But also it concerns all the products, that were made fast.

Nika: Many people say that it is unhealthy, but is so delicious.

Lisa: This word connects all products like Coca-Cola, cheeseburger, French fries in one.

Sasha: Ok, let it be FASTFOOD.

Group: Nice, well done.

*3^d word – **EGGPLANT / AUBERGINE***

Pavel: This product is a vegetable of violet colour.

Vika: You may not eat it without cooking, and it is very tasty when it is fried or baked.

Lisa: It has the same form as zucchini. And sometimes can be bigger.

Sasha: Is that an AUBERGINE?

Group: Yes, but do you remember another name for it? Sasha: I think it is an EGGPLANT, am I right?

*4th word on the blackboard – **PIZZA** Nika: It is*

my favourite Italian dish.

Pavel: It's round, it is delivered in square boxes, and it is cut on triangles.

Vika: The main ingredient is dough, where you usually add some mayo and ketchup with some meat and cheese on the top.

Lisa: We like to eat it in cafes and restaurants, and sometimes we may order it to our home. My mom makes that dish with different ingredients, but with mushrooms and bacon is my favourite.

Sasha: Is that a PIZZA?

Group: Good, and try to guess the last one.

*5th word on the blackboard – **WATERMELON***

Vika: It is a summer fruit.

Lisa: It has got round shape, green outside and red – inside.

Nika: This tropical fruit is grown in our region.

Pavel: It has black stripes on it. And a lot of seeds inside.

Sasha: I think it is WATERMELON.

Group: Yeah, we've done it.

Метою навчання писемного мовлення стають формування в учнів письмової комунікативної компетенції, яка включає володіння письмовими знаками, змістом і формою письмового відтворення мовлення.

Вправа 7: «The last letter»

Мета: актуалізація знань та повторення лексичного матеріалу з теми «Appearance», формування писемних навичок.

Тип: письмова, творча, продуктивна вправа.

P1: *ugly* – *young* (age) – *ginger*(hair) – *round* (face) – *dirty*(hair).

P2 : height–*thin*(hair) –*narrow*(forehead) –*waved*(hair)–*dark*(eyes)

P3: fat–*tall*(height) –*long*(hair) – *ginger*(hair) –*round*(face)

Вправу можна видозмінювати, пропонуючи групам записувати якомога більше слів, які б містили запропоновані вчителем літери.

Вправа 8 : «Add»

Мета : активізація в мові учнів вживання вдалих прикметників або дієслів з теми «Clothes».

Тип: письмова, творча, продуктивна вправа.

T.: I will give you cards with words from the theme “Clothes”. You are divided into groups, where you have to write down 4- 5 nouns, attributes or verbs that describe one item. When you finish with it, you have to give that card to another group and take their. The task will be completed, when you guess all the words from the card. Is that clear?

Groups: Yes!

T.: So let’s start! I wish you all good luck!

На основному етапі відбувається робота з картками, де учні в групах надають характеристики певного предмету: *1st group has got following words:*

DRESS, SOCKS, SKIRT, SUNGLASSES, GLOVES.

1st group decides to give hints to another group:

DRESS – female, wedding, night, covers the hole body.

SOCKS – foot, warm, worn before shoes, the second item is always lost, hard to find a pair.

SKIRT – female, from waist to legs, feels free, Scottish men may wear it.

SUNGLASSES – accessory, protect our vision in daytime, worn on nose.

GLOVES –accessory, cover our fingers separetly, leather, knitted.

2nd group has got following words:

BELT, TIE, SHIRT, SHOES, PAJAMAS

2nd group decides to give hints to another group:

BELT – accessory,strip, leather, worn around the waist, supports trousers, can be fastened and loosen.

TIE –accessory, male, long, thin, worn under a shirt collar, knot at the front.

SHIRT – male, upper part of the body, cotton,has a collar and buttons at the front, can be a short-/long-sleeved.

SHOES – in pair, covers feet, leather, has a sole and a heel, can be flat/high-heeled, running/tennis.

PAJAMAS –nightwear, worn in bed, combination of fitting shirt and pants.

Отже, запропоновані нами групові вправи продуктивних видів мовленнєвої діяльності зорієнтовані на розвиток навичок письма та говоріння, охоплюючи тематичні блоки предмету «Англійська мова у 6 класі» з таких тем: «*Types of Shops and Products*», «*Types of Clothes*», «*Everyday duties*», «Часи групи *Simple, Continious* та *Present Perfect*».

Завдяки ігровому компонентові у групових вправах учні вдосконалюють навички діалогічного мовлення, правильного вживання граматичного та лексичного матеріалу. Системи вправ з говоріння націлені на подолання страху мовного бар'єру, вдосконалення вмінь чіткого та правильного формування стверджень та запитань до опонентів, спонтанного діалогу. Розроблені нами вправи з письма дозволяють покращити рівень граматичної та лексичної обізнаності учнів з урахуванням економії часу та сил. Ігровий компонент не тільки надихає учнів на креативний підхід до вивчення нового

та закріплення старого матеріалу, але й допомагає вчителю зберегти зацікавленість учнів 6 класу на заняттях з англійської мови.

ВИСНОВКИ

Вивчивши і проаналізувавши методичну літературу з використання групової форми роботи на уроках іноземної мови, ми переконалися в ефективності групової форми роботи. Її застосування психологічно обгрунтовано і педагогічно доцільно. Слідом за Є. Пасовою та Л. Гікал, ми визначаємо групову форму як ефективну форму організації уроку, яка складається з груп учнів для вирішення педагогічного завдання.

Існують різні види групової роботи, які формують види мовленнєвої діяльності: командно-ігрова, навчання у співпраці, структури *Same-Different*, *Think-Pair-Square-Share*, *Numbered Heads Together*, *Fact i Guess the Fib*, *Three-Step Interview i Outside-Inside Circle*, *Outside-Inside Circle*, *Pairs Check*, *Buzz Groups*, *Hearing*, *Network*, *Star*, метод проектів. Учитель має можливість вибрати вид групової роботи відповідно до навичок, які необхідно сформувати (лексичні, фонетичні, граматичні).

Існують певні принципи формування груп і принципи їх роботи, які необхідно враховувати при використанні групової форми роботи, а саме: оптимальний склад групи, характер завдань, рівень навченості, навчальні інтереси, позанавчальні інтереси, особистий досвід, комунікабельність, вміння виконувати відповідне завдання, працездатність, емоційність.

Існують також вікові особливості використання групового методу, які також потрібно враховувати при виборі виду групової роботи. У ході нашого дослідження ми робимо акцент на тому, що вікові особливості учнів 6 класу потребують нестандартних групових форм з ігровим компонентом, що допомагає зняти швидку втомлюваність від виконання завдань та підвищити інтерес до навчання, але в той самий час формують усі необхідні навички для формування комунікативної компетентності.

Система вправ щодо використання групових форм навчання у 6 класі містить два види вправ: рецептивні та продуктивні, які в свою чергу мають особливості.

Навчання аудіювання передбачає різні етапи взаємодії з текстом (претекстовий, під час прослуховування, післятекстовий). На кожному етапі важливим компонентом навчання є розвиток фонетичних навичок, які знаходяться у певній залежності з продуктивним видом діяльності – говорінням. Залучення аудіо- та відеоматеріалів продуктивно впливає на процес запам'ятовування та розпізнавання нового лексичного матеріалу. Серед запропонованих та вдосконалених нами вправ з навчання аудіювання слід виділити такі: «*Chain Reaction*», «*Broken Phone*», «*Inspectors*», «*Listen and Draw*», «*First Hear – Then Do*», які поєднують у своїй структурі ігрові, творчі та фізичні компоненти.

Підібрані нами у дослідженні групові форми роботи з читання («*Find the Difference*», «*Act it out*», «*Jigsaw Puzzle*», «*Buzz Reading*», «*Tug Reading*», «*Hidden Letters*») дозволяють педагогу залучити до виконання завдань більшу кількість учнів, зберегти час, продуктивно підійти до вивчення матеріалу із збереженням інтересу учнів та зменшенням втомленості від виконання завдань.

Продуктивні групові форми навчання говоріння та письма зорієнтовані на вдосконалення граматичних, фонетичних та лексичних навичок у сукупності. Групова форма роботи урізноманітнюється через використання нестандартних завдань у формі ігор для учнів 6 класу, які були розроблені та вдосконалені нами у цьому дослідженні («*Spot the lie*», «*Guess the job*», «*Regular events*», «*Mims*», «*Hot Seat*», «*Who am I?*», «*Finish my words*», «*Vocabulary relay*», «*The last letter*», «*Story-telling*», «*Crossword*», «*Add*», «*Questions*», «*Tenses*»).

Групова форма роботи виступає в якості мотивації до вивчення іноземної мови, підвищує інтерес до предмета, показує, що іноземна мова є

реальною формою спілкування, вносить різноманітність в звичайний хід уроку. Перспективу дослідження вбачаємо у подальшому розгляді особливостей впровадження групових форм роботи у старших класах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова С. Ю., Белозерова Ю. В. Використання кейс-методу на уроках англійської мови. *Молодий вчений*. Л.: ЛНУ, 2015. С. 94 – 96.
2. Аділова Н. Ф. Ефективність використання рольових ігор у процесі навчання. *Молодий вчений*. Л.: ЛНУ, 2011. С. 121–124.
3. Артемов В. О. Психологія навчання іноземним мовам. К.: Наука, 2009. 279с.
4. Афанасєва О. В., Михєєва І. В. Англійська мова у групах. Кривий Ріг.: «Зєст», 2009. 303 с.
5. Бім І. Л. Теорія і практика навчання іноземній мові у середній школі. К. : ККОН, 2012. 128с.
6. Гальскова Н. Д. Современная методика обучения иностранным языкам: Пособие для учителя. М. : Аркти, 2000. 165с.
7. Гальськова Н. Д. Цілі та зміст навчання говорінню. *Іноземні мови у школі*. Чернігів: «Лібра», 2005. № 2. С. 8–16.
8. Гікал Л. В. Групова робота як ефективна форма організації уроку URL: <http://festival.1september.ru/articles/530702/> (дата звернення: 15.03.2021).
9. Дидактика середньої школи. Деякі проблеми сучасної дидактики : навч. посіб. / за ред. В. П. Максименко. К. : КНЛУ, 2007. 235с.
10. Д'яченко В. К. Колективна структура навчального процесу та її розвиток. Х.: АСП, 2005. 167с.
11. Жолтікова Н. В. Навчання у співпраці на уроках англійської мови як засіб формування комунікативної компетенції. *Концепт*. Х.: Academia, 2014. С. 136 – 140.
12. Зимняя И. А. Психология обучения иностранным языкам в школе. М. : Просвещение, 2009. 222с.

13. Клімонова Г. М. Досвід організації групової роботи на уроках. *Ейдос: інтернет-журнал*. URL: <http://eidos.ru/journal /2008/1218.htm> (дата звернення: 20.03.2021).
14. Копилова В. В. Методика проектної роботи на уроках іноземної мови: методичний посібник. К.: Наука, 2004. 96 с.
15. Кузнецова І. В. Чому потрібно працювати в групах. *Початкова школа: плюс до та після*. Суми: «Квінта», 2007. №11. С.16.
16. Кукліна С. С. Колективна навчальна діяльність у групі на етапі вдосконалення навичок іншомовного спілкування. *Іноземні мови у школі*. Л.: ВСО, 2000. 125 с.
17. Купріянова Г. В. Групова та самостійна робота учнів при освоєнні граматики. *Іноземні мови у школі*. Л.: ВСО, 2001. С. 16 – 22.
18. Леонтьев А. А. Общая методика обучения иностранным языкам. М.: Просвещение, 2009. 360 с.
19. ЛийметсХ. І. Групова робота на уроці. К.: «Віста» , 2011. 118с.
20. Лучик Т. С. Образовательная технология «Дебаты» в учебном процессе. *Иностранные языки в школе*. К.: НАУ, 2010. №2. С. 21-26.
21. Ляховицький М. В. Методика викладання іноземних мов. Л. : «Фатв», 2009.159с.
22. Несвіт А.М. Англійська мова 6 клас. К.: Генеза. 2015. 224 с.
23. Павлова О. А. Гра як метод навчання іноземній мові. *Іноземні мови у школі*. Л.: ВСО, 2008. С.56-61.
24. Пассов Е.И. Урок иностранного языка в средней школе. М.: Просвещение, 2013. 223с.
25. Педагогічний енциклопедичний словник: навч. посіб. / за ред. Б.М. Бім – Бад. К. : Велика Пед. Енциклопедія, 2002. 693 с.
26. Підкасистий П. І. Навчальний посібник для студентів педагогічних вузів і педагогічних коледжів. К.: «Всесвіт», 2008. 608с.

27. Полат Є. С. Навчання у співпраці. Х.: ВЕСТ, 2012. 209 с.
28. Психолого-методичні особливості розвиваючих методів

навчання іноземної мови / за ред. Б. М. Бім – Бад. К.: Наука. 2004. 134с.

29. Рогова Г.В. Методика навчання іноземних мов у середній школі. К.: КНЛУ, 2004. 52 с.
30. Скалкін В. Л. Що значить іноземна мова як предмет навчання і знання. *Іноземні мови у школі*. Л. : ВСО, 2009. С. 10.
31. Соловцова Е. І. Про викладання іноземних мов на сучасному етапі. *Іноземна мова у школі*. Л. : ВСО, 2004. С. 61-81.
32. Тупицина Н. М. Технологія організації групової роботи. URL: <https://urok.1sept.ru/articles /579384> (дата звернення: 12.03.2021).
33. Филатов В. М. Методика обучения иностранным языкам в начальной и основной общеобразовательной школе. Ростов н / Д. : Анион, 2004. 416с.
34. Чиханова О. В. Групповая работа на уроці та діяльнісний підхід у навчанні. *Початкова школа: плюс до та після*. Суми: «Квінта», 2005. С. 22.
35. Brown H. Douglas. Teaching by principles: an interactive approach to language pedagogy. 2 nd ed. Longman. Pearson, 2001. 497 p.
36. Eitington Julius. The winning trainer. 4 th ed. New York: Routledge, 2011. 730 p. URL: https://booksgoogle.ru/books?id=Tb0JBTb0JBAAAQBAJ&pg=PA67&lpg=PA67&dq=fishbowl+technique+eitington&source=bl&ots=8anOiP8y5_&sig=kpTfKozglXlNyVmPEgC7xvOY--Q&hl=ru&sa=X&ved=2ahUKEwjtporUhvjaAhWhNpoKHUrOCyYQ6AEwBXoECAAQVA#v=onepage&q=fishbowl%20technique%20eitington&f=false (дата звернення: 09.03.2021).
37. Harmer J. The Practice of the English Language. Edinburgh: Pearson, 2007. 447 p.

38. Jones Denise Jaques. The station approach: how to teach with limited resources // National Science Teachers Association. 2007. URL: <http://www.nsta.org/publications/news/story.aspx?id=53323> (дата звернення: 25.03.2021).
39. Kagan Spencer. Cooperative learning. // Kagan`s articles. 2017. URL: https://www.kaganonline.com/free_articles/dr_spencer_kagan//research_in_nutshell.php (дата звернення: 18.03.2021).
40. Scrievener J. Learning teaching. 3 rd ed. Macmillan Publishers Limited, 2011. 418 p.
41. Slattery M. Vocabulary Activities. Oxford University Press, 2008. 72 p.
42. Thornbury S. How to teach speaking. London: Pearson, 2005. 157 p.
43. Westrup H. Using Resources with a Help of Group Methods. Oxford University Press, 2009. 71 p.